

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERADT NYASTE SÖNDAGSMAGASIN.

N:o 10.) Utkommer hvarje Söndag. Götheborg den 7 Mars 1852. Pris för år: 4 R:dr B:co. (VI årgången.)

Sophie Cruvelli.

Sophie Cruvelli.

Bland de konstnärinnor som under sistlidne sommar förtjusade den engelska musikverlden, var äfven de båda systrarne Cruvelli. De äro födda i Bielefeld och döttrar till en protestantisk prest vid namn Krüvel. De utomordentliga anlag, som de ganska

tidigt visade för musik, gaf anledning till att de för sex år sedan sändes till Paris, för att der under Permacini och Bordogni fullända sin utbildning i musiken. Sophie Krüvel sjöng offentligen för första gången på en konsert i Paris d. 12 Sept. 1847. Bordogni, den utmärkte sångläraren vid konservatoriet i Paris gaf henne då det

råd, att egna sig åt scenen. Hennes namn förvandlades till Cruvelli, och hon begaf sig till Milano för att anställas vid theatern la Scala. Men på ditvägen förlorade hon sin röst, och var just i begrepp att återvända till Tyskland, då Maestro Lamberti rådfrågades, och efter en kort tid återgaf heune sin sångförmåga. Redan före slutet af år 1847 uppträdde Sophie Cruvelli i Venedig såsom Elvira uti Verdis Ernani, och blef någon tid derefter engagerad för drottning Victorias theater i London, hvarest hon för första gången d. 19 Febr. 1848, uppträdde i samma roll. Hon utförde vidare Abigail's roll i Nino, Lucrezias i de båda Foscari, Odobellas i Attila, Lucrezia Borgias, samt Rosinas i Barberaren och grefvinnans i Figaros bröllop, under det Jenny Lind utförde Susannas. Den svenskanäktergalens stjärna var då så glänsande, att Cruvellis prestationer nästan förbisågos, hvarföre hon föredrog att återvända till Tyskland, hvarest hon i Berlin, Triest och flera andra städer uppträdde med allmänt bifall. År 1850 sjöng hon i Milano och

Genua, och i April sistl. år uppträdde hon såsom Elvira på italienska operan i Paris, samt rönt då, äfvensom sedermera i London, en enthusiastisk beundran. Isynnerhet utmärkte hon sig vid den stora sängarfesten i Worcester. Hon är för närvarande 23 år gammal. Hennes röst har ett utomordentligt omfång och vinner allt mera i skönhet.

Ett Äfventyr.

(Forts. o. sl. fr. N:o 9.)

"Ängrar ni eder gerning?" frågade hon förvånad.

"Ja, när jag ser på er!" svarade han med en suck.

Hon rodnade lätt och nedslog sina ögon.

"Eder fader är död," fortsfor han efter ett kort uppehåll; "red vare öfver honom. Han förorättade mig hårdt, jag hämnade mig grymt; vår räkning är kvittad. Men hvad eder egendom angår; den ställiga, gamla borgen, så har den väl förvandlat sig i en grushög; men ni kan åter uppbygga den, och göra den skönare än den någonsin varit."

"Nej, herr Banduro! . . . min släkt var en gång rik, nu är den fattig och glömd!" sade hon.

Han framtog en metallbör och satte den fram för henne på bordet. "Der," sade han, "ligger medlet för att återuppbygga Stubbegårds murar och resa dess torn högt upp emot skyn. Jag beder eder på det enträgnaste att emottaga denna gåfva ur min hand. Intet blod låder vid min rikedom, ty jag har ärligt förvärfvat den i främmande länder."

"Jag tackar eder för gåfvan, hr Banduro," sade hon vänligt, "men säg mig huru det kommer sig att ni fattat ett sådant beslut."

"Jag är i fara!"

"I fara!" upprepade hon bleknande.

"Ja, i detta ögonblick är jag en flykting, och svärdet hänger öfver mitt hufvud."

"Och detta säger ni så lugnt!"

"Jag är icke van att dansa på rosor, och jag är förtrolig med faran, såsom med en gammal vän," sade han, stödjande sig på sitt svärd.

"För himlens skull, tag er till vara, herr Banduro! en hemsk aning föresväfvar mig," sade hon ängsligt.

"Det skulle således icke glädja er om någon olycka träffade mig?"

"O! huru kan ni tro någonting sådant? Hvad ni gjort emot mig har jag länge sedan förlåtit . . . Jag önskar eder allt godt," svarade hon.

Han betraktade henne i tysthet; derpå gick han fram och fattade hennes hand. "Farväl," sade han, "jag säger eder ett hjertligt och långt farväl, ty sannolikt återse vi aldrig hvarandra här på jorden. Mätte framtiden i sitt sköte bringa eder många glada dagar och utplåna hvarje spår af den sorg och det lidande, som jag tillskyndat eder. Min önskan är uppriktig, ty,

vet att ni redan länge varit föremålet för min ömhet — ja, för min kärlek."

Med dessa ord släppte han hennes hand och nalkades dörren. Men innan han uppnådde den, kallade hon honom tillbaka och bad honom dröja.

Hon var blek; tårar glänste i hennes ögon och hela hennes kropp darrade, under en djup inre rörelse.

Hans blick mötte hennes. I ett ögonblick låg han för hennes fötter: "O, hvarföre är jag i denna stund en flykting! Hvarföre är jag förföljd i detta herrliga ögonblick! Hvarföre måste jag bort härifrån!" klagade han med en röst blandad af sorg och fruktan.

"Lyser då solen blott öfver detta land? . . . Jag följer dig på din flykt," svarade hon.

"Du vill följa mig! — O, jag har en häst, vinden är dess broder, och mitt skepp gungar lätt på böljan — ja, mitt goda skepp skall säkert föra oss till fredligare stränder än dessa!"

"Upp då," afbröt hon. "Ingen tid är nu att förlora!"

"Nej, min älskade, låtom oss dröja; i detta ögonblick är månens glans förmörkad, och regnet faller tätt och kallt ned ifrån den svarta skyn. Du kunde blifva sjuk . . . Men det är blott en regnby; den är snart förbi."

Han spände svärdet och harnesket af sig och tog plats vid hennes sida. De talade båda om sin långa, tysta kärlek. Regnbyn var förbi, himlen blef åter klar; men de märkte icke tidens lopp.

Då ljud plötsligt ett skarpt och genomträngande skrik ute i skogen. Han bleknade och sprang upp från sin plats. Hon såg förundrad på honom och kunde icke fatta orsaken till hans sinnesrörelse.

"Detta skrik kom ifrån min trogne häst . . . han är rädd. Ha! det är fara å färde," utropade han och skyndade emot fönstret, åtföljd af henne.

En mängd beväpnade män omringade huset. De voro ungefär på ett böss-skotts afstånd. Gevären glänste i mänskenet; långsamt skred skaran framåt.

"Det är en öfverrumpling . . . Jag läser dörren, genom hvilken du inkom, så äro alla ingångarne spärrade," sade hon med en sällsynt fattning och utförde genast sitt beslut.

Men Banduro stod blek och mällös vid fönstret och stirrade på de beväpnade, som kommo allt närmare och närmare. Då hördes ett skott; träffad af en kula i sidan, vacklade han ett par steg tillbaka och sjönk ned på en stol.

"O, min Gud, du är sårad!" ropade hon och vred sina händer i förtviflan.

"Ja, jag är sårad, men tyvärr, icke dödligt!" svarade han med en tung suck.

"Nå, så vare Herren lofvad! . . . Fatta mod, ännu kan allting blifva godt igen!"

"Nej, det kan icke blifva godt igen!" mumlade han, gripen af en outhärlig förtviflan . . . "Har du glömt att det var jag som brände din faders borg, och att ett pris är satt på mitt hufvud?"

"Ack, du har rätt! . . . Och hvad skola de nu göra med dig?"

"De skola låta mig dö en förbrytares död . . . O, alltsedan jag vet att du älskar mig, är denna tanke förfärlig för mig, och för första gången skälver mitt hjerta af fruktan," svarade han och dolde sitt ansigte i händerna.

Hon stod ett ögonblick likasom förstannad, derefter upplyfte hon sitt hufvud och sade med fasthet: "Nej, det skall aldrig ske . . . Hör mig Banduro! . . . från rummet der uppe leder en löngång utåt klinten. Vi kunna icke lefva för hvarandra, men ännu hafva vi frihet att dö tillsammans!"

"Ädla flicka!" utropade han. "Du är så ung och skön . . . Du skall icke dö."

"Men jag vill icke lefva, ty numera vore lifvet för mig en bitter kalk . . . Följ mig, innan det blifver för sent!"

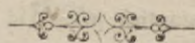
"Välän, så låtom oss följas åt! . . . Från detta ögonblick förblifva vi hos hvarannan," sade han och betraktade henne med ömhet.

Och de lemnade rummet, omfamnande hvarandra.

Bullret tilltog utanföre. Just som de kommo ut i den trånga gången, som ledde till trappan, uppbröts dörren och en beväpnad man störtade in. Det var hr Lauge. Banduro hade förlorat mycken blod, men han samlade återstoden af sin jättestyrka, borrade sin dolk djupt i Lauges bröst och utkastade honom baklänges.

Ett ögonblick derefter inträdde flera beväpnade män i rummet; huset genomletades, men den de sökte funno de intet. En stund derefter upptäckte man den hemliga dörren i panelet, men icke heller der träffade man herr Banduro. Han var för alltid försvunnen tillika med den hemlighetsfulla damen; men minnet af hans stora rikedom, hans ädla handlingar och hans välgörenhet lefde länge i dessa trakter.

Slut.

Oliver Cromwell,

Protector af England.

(Forts. fr. N:o 9.)

"Bort med eder!" skrek nu Cromwell, "undan j röfvare och skälmar! Gifven rum åt desse ärliga män! J ären ej mer något parlament; j ären det icke mer, säger jag eder; Herren har utkorat andra verktyg! Han öfvergifver eder, j gudlöse!" — För-gäfvets begärde talaren uppmärksamhet; soldaterna kastade honom under sparkar och stötat med gevärskolfvarne ur salen. Rid-daren *Henry Vane*, en af de ifrigaste re-publikanerna, skriker: "Detta är icke rätt! det är mot tro och lofven!" — Men Crom-well ropar högt och som en besatt: "Henry Vane, o Henry Vane! Må Herren befria mig från Henry Vane! han är en gycklare och håller sielf ej tro och lofven. Bort med honom!" Man utsläpade äfven honom. Derpå ställde Cromwell sitt tal till de öfrige. "Du är en äktenskapsbrytare!" dundrade han till en — "du en drinkare!" till en annan — "du en frossare!" till en tredje — "du en bedragare!" till en fjerde, och för hvarje gång fattade han den tilltalade i rocken och slungade honom till soldaterna. "J hafven tvingat mig dertill! Herren vill så hafva det!" ropade han allt emellanåt och prisade verkställarne af sina befallnin-gar såsom himmelens älsklingar. Derpå trädde han till bordet, pekade på talarens staf och sade: "Bort med detta narrverk!" Slutligen tillstängde han med egen hand den utrymda salen och stoppade på sig nyckeln*). Soldaterna förföljde de miss-handlade, några och åttatio till antalet, ända ut på gatan, ropande högt efter dem: "Farväl, j herrar af parlamentet utan par-lament!" och återvände, under vildt skrott öfver det fullbordade dagsarbetet, till sina poster. Sålunda slutade det *länga parla-mentet*.

Alla voro nu i spänd väntan, i hvilken gestalt den nya regeringen skulle fram-träda. Det skulle åter blifva ett parlament, men sammansatt af bara inspirerade och heliga, som Cromwell sjelf valde efter god-tycke. Det bestod af 139 personer (128 voro kallade från England, 5 från Skott-land och 6 från Irland). Ett galnare säll-skap, än detta parlament, kunde man knapp se. De flesta ledamöter voro handverkare, dagsverkare och oborstade "men genom predikans och hörens gäfva upplyste" in-divider. Sessionerna förvandlades till folk-fester. Den, som hade en ledig stund, gick till Westminster, för att skratta sig mätt

åt de skallande botpsalmerna, de andliga processionerna och löjliga åtbörderna af Englands lagstiftare. Framför alla utmärkte sig vid dessa sessioner en viss *Barebone*, en fanatisk läderhandlare*). Han höll de längsta tal, förvred bäst ansigtet, begag-nade de mest vågade liknelser, så att han snart blef folkets älskling; och då redan hans namn hos en hvar väckte oemotstånd-ligt löje, kallade man på spe hela försam-lingen *Barebone-parlamentet*.

Cromwell sjelf insåg, att denna löjliga legislatur ej länge kunde hafva bestånd; äfven hade han endast derföre föranstallt hela detta gyckel, för att komma allt när-mare det stora mål, som föresväfvade ho-nom. Efter fem månader blef *Barebone-parlamentet* upplöst på samma sätt, som det *länga*, hvarpå krigsrådet förklarade Cromwell för *protector* öfver de tre före-nade konungarikena under hela hans lifs-tid (den 12:te December 1653). Till hans biträde sattes ett statsråd; hvart tredje år borde han sammankalla ett parlament, och efter hans död borde statsrådet utnämna hans efterföljare. En stående här af 20,000 man fotfolk och 10,000 man kavalleri skulle skydda den nya författningen.

Sålunda såg Oliver Cromwell sig nu på lyckans och ärans spets. Trenne ko-nungarikens väl och ve låg i händerna på en fattig adelsman, som hade sträfvat efter en pastorsbeställning i provinsen och — tack vare hans öde — slutade med pro-tectoratet öfver Storbrittanien. Till och med utländska monarker tällade om hans gunst och skickade honom lyckönskningar; den stolte Ludvig XIV måste kalla honom "broder", emedan "min herr kusin" blifvit afvisadt af den ärelystne lord protectorn. Den allsmäktige ministern *Mazarin* skickade sin brorson till London, för att lyckönska Cromwell och anmäla sin onkels ledsnad, att han icke personligen kunnat njuta den lyckan att lära känna "sin tids störs'e man." — Men ännu felades mycket, för att Crom-wells anseende skulle vara höjdt öfver allt bestridande. Detta erfor han smärtsamt, när han 1654 enligt författningen samman-kallade sitt första parlament. Dess leda-möter medförde en sådan frihetsande, att han, oaktadt sin militäriska makt, ej vå-

gade göra hela sitt anseende gällande. Tumultet var så stort, att han allenast ge-nom sessionernas tidigare upplösande kunde rädda sig.

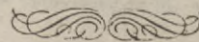
Två ting, hittills högst fördelaktiga för hans planer, stodo honom nu högst veder-värdigt i vägen: den religiösa gemenska-pen med de så kallade heliga och den för-trolighet, hvori han hittills lefvat med sina krigskamrater. De förra släppte honom icke, utan ville såsom förut, bedja och sjunga, sucka och gråta med honom, för-vidra ögonen och samtala om spådomarne i det gamla testamentet; och för att icke förlora deras tillgifvenhet, måste han foga sig efter deras vilja, oaktadt han på en annan ståndpunkt hade vunnit äfven andra åsikter om dessa saker. Likaså hade han fordom, då han ännu var general, enligt tidens råa ande, vid glada måltider med sina officerare tillåtit sig de mest utsväf-vande soldatstreck. Nu, då hans högre värdighet ålade honom större återhållsam-het, ställde han sig naturligtvis illa med många, hvilka nu först hade trott sig kunna rätt hjertligt skratta med honom, och den vanliga förebräelsen hos afundsamma sin-nen, att högmodet nu farit i honom, hör-des i alla konventikler, der hittills blott hans ber m hade genljudad.

Ett annat parlament, som Cromwell 1656 sammankallade, på hvars väl han klok genom erfarenhet, användt ett mäktigt inflytande genom mutor och skrämnel, och hvars mera frihetssinnade ledamöter han tillåtit sig att med våld utesluta, visade sig mera villfarigt och undergifvet. Det erbjöd honom till och med formligen kro-nan, hvilken han likväl ej tilltrorde sig mottaga, så mycket han än önskade att genom protectoratets förvandling i en ärft-lig konungamakt sätta slutstenen på sin djerft uppförda byggnad. Imedertid erhöill han af parlamentet ett högtidligt erkän-nande och ett lagenligt stadfästande af sin makt, som dervid i flera punkter väsendt-ligen utvidgades. Ibland annat bekom han äfven rättighet att sjelf bestämma sin ef-terträdare. Då först uppträdde han såsom rikets *legitime* beherrskare. Likväl kunde han ej fördrifva den republikanska andan, som fastmer med förnyad styrka uppvak-nade i parlamentet. Åter såg Cromwell sig nödgad att skyndsamt upplösa det (den 4 Febr. 1658). Ständiga yttringar af miss-nöje bland alla folkklasser, sammansvärj-ningar och mordförsök, hvilka till och med utgingo från hären, läto honom aldrig komma till ro.

(Forts.)

*) Följande morgonen fann man skrifvet på inträdesporten till parlamentshuset: "Hus att hyra utan möbler."

*) Denna tids svärmare brukade förvandla sina namn, såsom allt för hedniska, i andra frommare; icke allenast namnen *Henrik, Edward, Anton*, måste vika; äfven de ur nya testa-mentet, *Jakob, Andreas, Johannes*, egde ej ett sådant anse-ende, som de ur gamla testamentets skrifter. Helst kallade man sig *Habakuk, Isaschar, Zerubabel* och *Haggai*. Många antogo hela språk till förnann, t. ex. *Warfastiron, Grä-icke, Dödasynnen, Slafstihjiden, Kampatronsgodakamp* etc.; ja, nämnde *Barebone* het till och med *Hade Kristus ej dött för mig, vore jag fördömd, Barebone*, och emedan detta ousägbara namn förelöll hans bröder i tron för långt, kallade man honom helt kort med de sista orden af språket: "Damed' Barebone" (den fördömde Barebone).

Guldfält i Nya Syd-Wales.

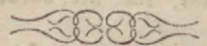
Guldfälten i Nya Syd-Wales.

Ett nytt Californien har blifvit upptäckt och England har äntligen funnit det Eldorado, som det länge förgäfvos sökt uti Guiana. Den guldtörst, hvaraf den nu levande generationen plågas, finner der i fulla drag sin tillfredsställelse. Det nya gulderlandet är beläget i den bekanta förbrytare-kolonien Nya Syd-Wales, och dess lyckliga upptäckare är en hr Hargreaves, som för sexton år sedan reste i kolonien, samt derunder fann dess geologiska formationer så öfverensstämmande med Californiens, att han, intagen af de högsta förhoppningar, började genomresa landet i en omkrets af 300 engelska mil, hvarvid han slutligen, på ett afstånd af 60 mil från Sidney, i distriktet Bathurst, fann sina förhoppningar uppfyllda. Hargreaves kallade stället "Ophir", och underrättelsen om hans upptäckt satte hela landets befolkning i

rörelse. Samtliga Bathursts innevånare störtade sig öfver guldfälten, och från alla håll och kanter af kolonien strömmade unga och gamla, män och kvinnor, stora och små, med hackor och spadar, öfver de blå bergen, bort mot guldrakten. Något annat arbete än guldgräfning kom icke i fråga; ty handverkarne öfvergäfvos sina verkstäder, köpmännen sina kontor, herdarne sina hjordar, bönderna sina åkerfält och matroserna sina fartyg, alla för att begifva sig till det guldrika Ophir. Lifsmedel, the, kaffe, socker, o. s. v. stego ända till 200 procent i pris, och då birsten på arbetare vid den förestående skörden hotade med allmän hungersnöd, hade man större orsak till bestörtning och bekymmer, än till glädje öfver den stora upptäckten. Flera tusende personer arbeta för närvarande i Ophir-grufvorna. Guldet finnes än i små korn, än i större och mindre klumpar, af hvilka många väga öfver

4 skålpund. Guldsörden uppgår dock ännu endast till 20,000 pund sterling, men fastän Bathurst guldfält hittills varit mindre gifvande än Californiens, är dock det i dem befintliga guldet af samma kvalitet.

Ännu saknas närmare underrättelser om guldgräfningen i Nya Syd-Wales, men enligt all sannolikhet skola Ophir-grufvorna snart blifva af samma betydelse och inflytande som Californiens, och då kommer Australiens kontinent att inträda och kraftigt medverka i civilisationens allmänna spridning och utveckling. Marken är fruktbar. Hvete, mais och korn odlas i stora kvantiteter, äfvensom vin, ädla sydfrukter, tobak och bomull. Af mineralier erhöles förut endast Stenkol, och dessa blott i föga mängd, hvarföre upptäckten af de nya guldfälten måste vara så mycket mera öfverraskande.

Fäkting mellan engelsmän och kaffrer i Capkolonien, d. 13 April 1851.

Kafferkriget.

Likasom ryssarne i Kaukasus och fransmännen i Algier, har äfven engländerne på Goda Hoppsudden haft att bekämpa en fiende, som tid efter annan väpnar sig, för att försvara sina faders jord mot de hvita männens eröfringsbegär. Vi europeer tala, så snart vår fiende har något mörkare färg än vi, om "de trolösa och rofgriga vildarne", och fördöma hos dem just detsamma, som vi så högt beundra hos oss sjelfva, kärleken till och försvaret af det dyra fäderneslandet. Det är blott ett sådant försvar, för hvilket kaffrarne kämpa, och likasom förut, under holländska väldet, uppresa de sig nu mot det engelska, utan att förut, på europeiskt sätt, hafva gjort någon krigsförklaring.

Utbrottet af den strid som nu pågår

mellan engelsmännen och kaffrarne, har dock denna gång länge varit förutsedt af kolonisterna, under det att guvernören, Sir Henry Smith, hoppades kunna fredligt bilägga stridigheterna. Men efter underrättelsen om upprepade anfall drog guvernören med några trupper till gränsen och hade den 19:de December i Fort Cox en sammankomst med Gaika-höfdingarne, hvilka voro åtföljda af omkring 3000 kaffrer. De flesta af höfdingarne försäkrade sig vara fredligt sinnade, hvaremot de inflytelserika höfdingarne Sandilli och Auta icke infunno sig, hvilket var att anse såsom en krigsförklaring från deras sida. Guvernören förklarade då Sandilli vara afsatt och ställde hans moder "den stora enkan" Sutu i spetsen för stammen, samt sände öfverste Mackinnon med 600 man till Keiskamma-dalen, för att tillfångataga Sandilli.

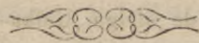
Denne öfvergick nu till öppna fiendtligheter, och, gynnad af terrainen, tvingade han öfverste Mackinnon till återtag, samt förenade sig med de öfriga Gaika-stammarne, hvilka nyss förut räckt fredlig hand åt guvernören. En sorglig jul väntade de olyckliga gränskolonisterna. Kommunerna Woburn, Auckland och Joanasburg blefvo den 25:te December plötsligen öfverfallne, jemnade med jorden och mera än 70 män, kvinnor och barn, hvilka icke nog hastigt hunno undfly, blefvo på ett grymt sätt dödade, hvarpå de vilda kaffrarne drogo vidare, öfverallt mördande och plundrande. Staden Alice sökte de förgäfvos att storma, äfvensom fästningen White, men tillbakaslog öfverste Somerset, samt ännu en gång guvernören Smith, hvilka båda ryckt ut emot dem.

Vid årets slut voro kaffrerna segrande

nästan på alla punkter och engelsmännen hade måst inskränka sig till defensiven, kvartill äfven kom brist på ett tillräckligt antal trupper. I avvaktan på förstärknin- gar uppmanade guvernören kolonisterna att resa sig i massa. All militär sammandrogs i King Williams Town, men guvernören såg sig illa understödd af kolonisterna, hvilka förmenade att kriget icke fördes i deras intresse. Förbindelsen mellan de särskilda af engelsmännen innehafda punk- terna var afbruten, och endast obetydliga skärmytslingar kunde levereras. Några få tillkämpade fördelar gälvo ingen ersättning för de härjningar, kaffrerna fortfarande anställde i grefskapet Somersset samt i Kaga och Moncazana. Genom hottentotternas an- slutande till kaffrerna blef striden allt mera svår, och dess häftighet ökades genom kaff- fern Umlangenis profetior, om att engels- männens kulor skulle smälta i luften och skogarnes träd förvandlas till kaffrer.

De i början dels med engelsmännen samverkande och dels neutrala höfdingarne Kreli, Pato, Umbata och Moshesch slöto sig efterhand till de fiendtliga kaffrerna. För engelsmännen var icke mera att tänka på några större operationer. Det förblef vid enstaka ströftåg, vid hvilka förlusten var lika stor på ömse sidor, och engels- männens tapperhet uppvägd af kaffrernes slughet. Öfverstarne Somerssets, Mackin- nons och Eyres expeditioner hade intet an- nat resultat, än att på sin höjd drifva kaffrerna till ett ställe, för att snart åter se dem uppträda på ett annat. De bort- förde talrika hjordar och brände stora, odlade fält, så att ensamt de emellan Ba- vians- och Katt-floderna boende kolonister förlorade 2000 merinofår, 3000 hornboskap och 3000 hästar.

(Forts.)

Riddarsalen på Christiansborg.

Då denna sal, så att säga, blifvit in- vigd genom Christian VIII:s och drottning Carolina Amalias silfverbröllop, och vid detta tillfälle visat sig i hela sin impone- rande prakt, skall det säkert fagna våra läsare att emottaga en kort beskrifning öfver densamma.

Visserligen kan man finna salar, som i anseende till storlek och materialens dyr- barhet öfverträffa detta rum; men vi äro nästan öfvertygade att det knappast finnes en like dertill, hvad harmonien och grandio-

sitet i stilen beträffar. Den skall i alla tider bära ett ärofullt vittnesbörd om sin byggmästares, konferensrådet Hansens, smak och sinne för sköna proportioner.

Salen är 60 alnar lång, 23 alnar hög och 25 alnar bred, allt danskt mått. Den är omgifven af en rad korinthiska pelare, sex på vardera sidan och två vid hvarje ända, som uppbära ett galleri. Väggarne äro afdelade genom pilastrar, en bakom hvarje pelare; på den midt emot fönstren befintliga väggen var det först bestämdt att fyra historiska målningar af Eckersberg skulle anbringas, men emedan man i detta hänseende ändrat beslut, äro de tre redan färdiga tafflorne uppsatta i ett annat rum. Mellan pilastrarnes kapiteler sträcker sig en fris, dekorerad med facklor, som förenas genom blomsterguirlander, hvilka omgifva åtskilliga musikaliska instrumenter. Ofvan- före den vackra pelarraden ser man Bissens herrliga basrelief "Ceres och Bachus-tåget", hvilket vi nedanföre närmare skola omtala: barriören ofvanpå frisen bildas af ett gal- lerverk af förgylt jern och på hvarje pe- lare, mellan barriörens partier, är anbragt en kandelaber till nitto i ljus. Båda änd- partierna af galleriet äro att betrakta som orkestrar. Det utmärkt vackra taket be- står af kassetter, fyllda med förgylta ro- setter, hvilkas fördelning noga öfverens- stämmer med den arkitektoniska anordnin- gen af det hela. I taket hänga tre stora ljuskronor af glas, vardera för 48 ljus och i arkitraverne 48 mindre af förgylt brons, för 24 ljus vardera, så att, när här tillkomma de 12 kandelabrarne, med 19 ljus i vardera, man kan antaga att salen upplyses af i det närmaste 1000 ljus. Golvets indelning i kvadrater svarar full- komligt till takets kassetter. På ömse sidor af ändpartiernes hufvuddörrar äro stora speglar af helt glas anbragta, som i oänd- lighet reflektera pelarraderne. Såväl pe- lare som pilastrar äro af hvit marmor, som behagligt afsticker mot de chamoifärgade väggarne. Takets grundton är hållen nå- got svagare än väggarnes, och dekoratio- nerne, likasom öfverallt i salen, äro dels förgylta, dels hvita och här och der an- bragta på förgylt botten. På väggen midt emot fönstren äro tvenne eldstäder anbragta, hvilka döljes bakom dörrar af genombru- tet bronsarbete.

Vi vilja nu med några ord omnämna Bissens mästerliga frise, hvilken tillför- säkr: r konstnären ett odödligt namn. Ty värr hafva blott de tre längderne deraf blifvit färdiga, hvarföre man till ofvan- nämnde fest måste betäcka den sjerde väg- gen med en målad afbildning af det felande.

För en bättre öfversigt begynna vi med denna vid fönstren målade sida. Hela denna sträcka af kompositionen visar människan i naturtillståndet. Den börjar med fiskare, som meta, derefter följer en ung flicka, som slaktar ett djur. En gubbe utdelar på ett undervisande sätt jagtvapen åt ung- domen; derefter ser man män, kvinnor och centaurer på hjortjagt. En hjort har stör- tat till marken och dödas af en ung man. Men förföljelsen mot skogens fredlige in- byggare är icke nog för människan; hon väpnar sig emot sin like. En svit af grup- per föreställer en blodig kamp, föranledd af ett kvinnoröfveri. I midten rasar den vilda striden och vid ena ändan ser man det segrande partiet, hvars triumf icke blif- vit vunnit utan en sorglig förlust. Så- lunda jämrar sig en kvinna öfver den för- lorade maken, en man utdrager en pil ur bröstet på en sårad krigare, en annan kvinna uppmuntrar män att gå i striden o. s. v. På andra sidan om de kämpande ser man det andra partiet i vild flykt. Några an- ropa gudarne; andra söka sin räddning i skogen, der lejon, tigrar och vildsvin kämpa emot dem med omvexlande lycka. En man, som dödat ett lejon, mottages med jubel af sin familj. Derefter följer en grupp, ploc- kande frukter, en annan, som värmer sig vid elden, och slutligen en, som ilar det annalkande Bachuståget till mötes. Här- med slutar sig denna sträcka till den kort- tare sidan, eller ändstycket mot ridbanan.

På midten af den midtemot fönstren varande långsidan ser man Olympen, hvars medelpunkt bildas af Jupiter och Juno på sina throner, omgifna af gudar och gudin- nor. På högra sidan om Jupiter stå Mer- kurius, Victoria, som serverar nektar, Ne- mesis och Parcerne, af hvilka sistnämnde den ena sitter. Längre fram följa såsom sittande figurer: Minerva, Mars, Latona mel- lan Apollo och Diana, Æskulap och Hygiea samt Muserne. Till venster om Juno stå Iris, Horærne (timmarnes gudinnor), och Gracerne; derefter följa de sittande figurerna af Amor, Venus, Vulkan, Vesta, Promethens, Amphitrite, Neptun och Dioskurerna, Hebe stående bredvid Herkules och Ganymedes med örnen sluta gudasträckan på denna sida. Från Muserne utgå Bachuståget, hvil- ket öppnas af figurer, som bära korgar på hufvudet och amphorer, hvarefter följer en chor af dansande och musicerande Fauner, Satyrer och Bachantinnor, hvilka omgifva en vagn, på hvilken Bachus och Ariadne sitta. Vagnen drages af tvenne tigrar, hvilka styras af Amor, som står på den enes rygg. Nu följer den af en faun un- derstödd Silenus, som raglande sitter på

en åsna. En bachantinna räcker honom en bägare vin. Denna långsida slutar med ett par dansande bachantinnor och fortsättes på tvärsidan, som stöter till ridbanan.

På denna tvärsida ser man flere dylika med centaurer blandade grupper, af hvilka några stöta den med rankor omlindade thyrsus-stafven i jorden, hvarefter genast nya vinskott uppspira. Derefter ser man andra samla och pressa drufvor. En satyr räcker vin åt jordens ännu råa och okunniga inbyggare; några män bland dessa äro berusade. Qvinnorna varnas för att smaka den farliga saften, och andra tyckas vara tvekande. Härmed slutar detta parti och knyter sig till de figurer, som på den målade sidan går Bachuståget till mötes.

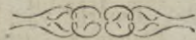
Vi återvända till långsidan midtemot fönstren, till Olympens figurer på Junos venstra sida. Från Ganymedes utgår Ceres-tåget i högtidlig procession. Först komma Vertumnus, Pomona, Flora och Plutus, anförde af en yngling; derefter prester och prestinnor med kistor, hvaruti lagarne förvaras; derefter följer Ceres med fackla i handen, på en vagn bespänd med tvenne dragare; efter henne gå flickor med heligt korn i korgar, qvinnor och män med åkerbruksredskap, alla intågande i den första stad, hvars innevägnare mottaga dem i stadsporten.

Härtill sluter sig partiet på andra tvärsidan. I midten deraf ser man Triptolemus, som med ett kornax i den ena handen och utströende säd med den andra, lärar människorna att bruka jorden. På hans ena sida ser man unga män inberga säd och tröska den med hjälp af oxar. Somliga mala säd, andra baka bröd. Civilisationen stiger; en man hugger timmer till hjelkar, en annan lägger grund till ett hus. På Triptolemi andra sida äro herdor, som tillbedja honom; några mjölka sina hjordar, andra bereda ost i en stor kittel; derefter följer en mängd landfolk, som under ett öppet tält lyssna till en centaurs lyrspel. Ytterst i gruppen står ett älskande par, som slutar sig till de metande fiskarne på den målade sidan.

I det vi taga afsked af den herrliga riddarsalen, må vi med ett par ord vidröra några af de tillstötande gemaken. I ett af dessa rum, hvars väggar äro af violett gipsmarmor och taket af en svag violett teinte, finnes Thorvaldsens berömda fris "Alexanders intåg i Babylon" i marmor och i den ursprungliga storleken. Dörrarne hafva förgyllda zirater. Detta rum stöter omedelbarligen till Riddarsalen och midtemot denna åter är ett rum, som man kunde kalla "Musernas kammare". Väggarne äro indelade i elfva vackert lackerade fält, uti hvilka finnas likaså många medaljonger, föreställande Apollo, Mnemosyne och de nio Muserne, omgifna af förgyllda attributer. Likaledes äro passande attributer i upphöjdt, förgylldt arbete anbragte i fem min-

dre fält öfver dörrarne. Sålunda är i dörrfältet mellan Apollos och Mnenonsynes hufvuden den Delphiska trefoten anbragt. De medaljonger, som äro vid ingången till Riddarsalen, föreställa Euterpe, Erato och Terpsichore, såsom en passande öfvergång till sångens och dansens tempel. — I den angränsande matsalen är Bissens staty af Ceres den märkligaste dekorationen. Slutligen böra vi tillägga att amöblementet öfverallt är utarbetadt i öfverensstämmelse med rummens dekorationer.

Vid slottets byggnad gjorde man det till en regel att betjena sig af inländska materialier och konstproduktioner, der detta blott någorlunda var möjligt. Man har derföre ofta användt lackerade fält, i stället för dyrbara utländska tapeter. Bland de föremål som man var tvungen att requirera från utlandet, äro de stora, undersköna speglarne. Man har för öfrigt ofta klagat öfver långsamheten af slottets återuppbyggande, utan att man kände de olägenheter, mot hvilka byggmästaren hade att kämpa. Då den kungliga familjen aldrig residerat i denna jättebyggnad, sedan den änyo uppstod ur askan, har det ju icke heller fordrats någon brådska, hvilket åtminstone medfört det gagn att alla dekorationer blifvit utförde med den största omsorg och utan allt förhastande.

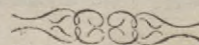

Tuillerierna.

Detta vidlyftiga slott har erhållit sitt namn af den plats, på hvilken det är bygd, hvarest fordom var ett tegelbruk (les tuilleries af Tuile, tegel). Slottet ligger på högra Seinestranden och består af flera, på olika tider uppförde, byggnader. Catharina de Medicis utgaf allraförst befallning att bygga detta slott och efter ritning af Philibert Delorme och Jean Boullant börjades arbetet 1564. Likväl voro endast den medlersta pavillonen och en del af de båda flyglarne färdige, då drottningen lät arbetet afstanna. Henrik IV lät fortsätta byggnaden under inseende af Duberceau och Dugerai, och under hans regering fullbordades de båda flyglarne ända till de båda pavillonerne de Flore och Marsan. År 1600 påbörjades det galleri, som längs Seinen förenar Tuillerierna med Louvren; det fortsattes af Ludvig XIII och först 1654, under Ludvig XIV, som uppdrog ledningen af arbetet åt byggmästarna Louis Leveau och François d'Orbay, blef denna del fullbordad. Ett häremot svarande galleri, som längs Rivoligatan och S:t Honoré likaledes skulle sättas i förbindelse med Louvren, lät Napoleon påbörja 1808, men det blef fullföljt endast till gatan Rohan, der det i sitt ofullbordade skick liknar en ruin. Då flera olika tidevarfslynne och åtskillige byggmästares smak

haft inflytande på stilen i de åtskillige delarne, så är denna vidlyftiga prakthyggnad följaktligen i saknad af harmoni. Sålunda är t. ex. hufvudfronten något för låg, i hänseende till den ursprungligen bestämda längden, 1008 fot, med en djuplek af 108 fot. Galleriet längs Seinen är 1332 fot långt. I det inre igenkänner man Ludvig XIV:s tidevarf. Likväl har äfven Ludvig Philip låtit utföra väsendtliga försköningar, och särdeles må nämnas den praktfulla hufvudtrappan i hufvudpavillonen. Nedre våningen i hufvudgalleriet upptages till större delen af ett orangeri; ty utom detta finnes här blott en vaktstation och några få rum för betjeningen. Hela öfvervåningen utgöres af det praktfulla och dyrbara bildergalleriet.

Den förste konung, som valde Tuillerierne till residens, var Ludvig XIII. Ludvig XIV bodde här endast en kort tid, hvarefter han för det mesta uppehöll sig i S:t Germain och Versailles. Först under Ludvig XV:s ninderårighet blef Tuillerierne änyo för 7 år ett kungligt residens, hvarefter slottet åter stod öde i 67 år, ända till den olycklige Ludvig XVI, genom tilldragelserne år 1789, såg sig nödsakad att åter hitflytta konungaboningen. Sedan dess hafva Tuillerierne varit skådeplatsen för några af de märkvärdigaste uppträderna under revolutionen och kejsartiden. Både konventet och direktoriet hade här uppslagit sitt säte; Napoleon residerade här såsom förste konsul och kejsare. År 1804 anvisades pavillonen de Flore till residens åt påfven Pius VII. Efter restaurationen uppslogo Ludvig XVIII och Carl X här sin boning, och Ludvig Philip lemnade den blott några månader om sommaren. Såsom väsendtliga delar af Tuillerierne betraktas den stora slottsgården och karusellplatsen, hvilken sistnämnde har sitt namn af en präktig karusell, som Ludvig XIV år 1662 här föranstaltade. Platsen var ursprungligen, och ännu på revolutionens tid, uppfylld af en mängd byggnader. Napoleon lät nedrifva en stor del af dessa byggnader, för att i deras ställe uppföra det ofvannämnde, ofullbordade galleriet, och isynnerhet sedan 1830 har man fortsatt denna nedbrytning. Dess areal är redan så betydlig, att 15 å 20,000 man kunna passera revy på densamma. Dess hufvudprydnad är den triumfbåge som 1806 uppfördes af arkitekterne Perrier och Fontaine, hvilka togo Septimi Severi triumfbåge till mönster. Den är 45 fot hög, 60 fot lång och 20 1/2 fot bred. Ofvanpå lät Napoleon uppställa fyrspannet från S:t Markusplatsen i Venedig, jemte en triumfvagn af förgylldt bly. Men 1814 måste förstnämnde prydnad återgifvas, och ersattes först 1828 med en dylik grupp af Bosco. Hvad som utan tvifvel är den största prydnad för Tuillerierne, är den herrliga trädgård, som sträcker sig mellan Seinen och den af Napoleon anlagda gatan Rivoli, bort till Concordeplatsen och hvilken med ganska få förändringar bibehållit sina af Lenotre gjorda, ursprungliga inrättningar. Såsom bekant är denna trädgård en af parisarnes mest omtyckta promenader.

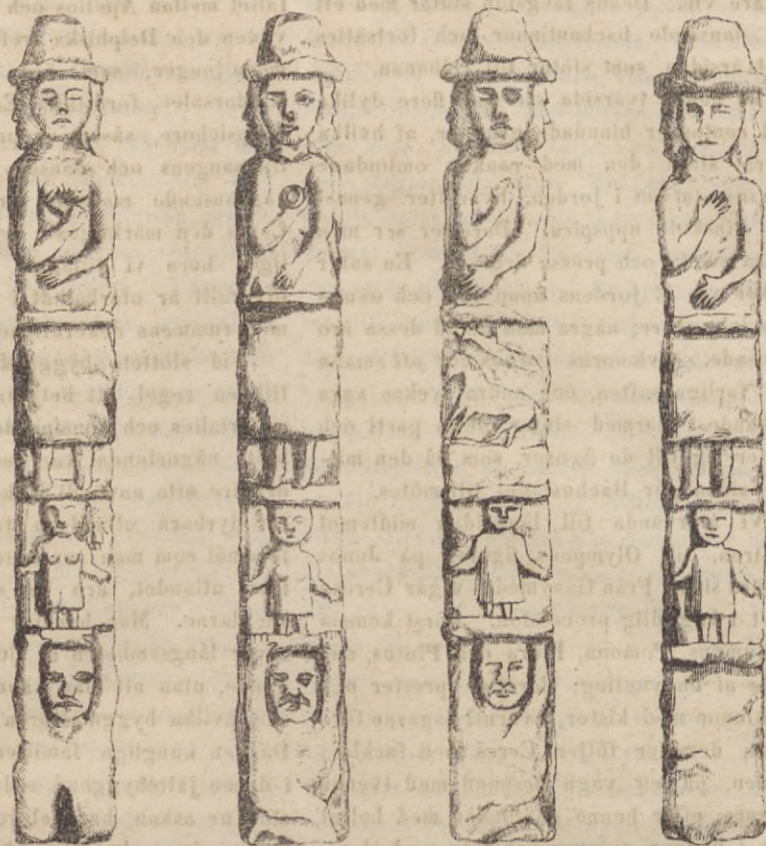

Bernstensfångst medelst dykare-apparat.

Bernstensfångsten medelst dykare-apparat.

Den förmodan att bernstenen på de ställen vid stranden, hvarest den numera träffas allt mindre ofta än sordom, hindrades genom nybildade sandbankar att af hafvet kastas närmare landet, gaf anledning till försöket att upptaga den från hafsbottnen äfven på större afstånd från stranden, med tillhjälp af en sådan dykare-apparat som den, hvaraf man betjenar sig för att berga effekter från förolyckade och sjunkna fartyg.

Denna apparat, en enkel luftpump, som befinner sig i ett träsfodral, placeras i en båt och sättes medelst ett långt kautschukrör i förbindelse med dykaren, samt hållas af tvenne arbetare i oafbruten verksamhet. Med båten far man till de ställen hvarest man förmodar bernsten finnas, lägger båten för ankar och låter dykaren nedsliga på en stege till botten, eller ett djup af 10 å 15 fot. Dykaren, som är iklädd en kautschuk-drägt, hvilken slutar tätt omkring halsen, har tjocka blyslor under fötterna, och hufvudet försedt med en jerubetäck-

Den fornlaviska afgudabilden Swiatowit.

ning i form af en hjälm, som framtill har tvenne öppningar, tillslutna med tjocka, hvita glas-skifvor, genom hvilka dykaren ser

föremålen på botten. Öfra delen af hjälmen har en öppning med ett litet rör, hvari det förenämnde kautschukröret fästas, och genom hvilket dykaren meddelas erforderlig luft. Vid en gördel omkring hans lif är, på ömse sidor, ringar fästade, genom hvilka de linor löpa, hvarmed han dels hålles i upprätt ställning och dels, vid möjligen inträffande fara, hastigt kan uppdragas.

Dykaren begagnar en liten smal jernspade, för att från botten kunna lessa bernstens-styckena, hvilka han sedan samlar i sin gördel.

Denna apparat har dock icke befunnits fullt ändamålsenlig, hvarföre den numera endast högst sällan begagnas.

Den fornlaviska afgudabilden Swiatowit.

Denna afgudabild, som för ett par år sedan fanns på ett af grefve Potockis gods,

uppställdes i Krakaus universitets-bibliotek. Den har sannolikt en ålder af omkring 900 år. Dess förnämsta tempel fanns i Arcona på Rügen. Den var Wendernas ljusgud och alla själar ansågos emanera från samt återgå till honom. Den har fyra hufvuden och är af en kolossal storlek. I högra handen håller den en bågare och den venstra hvilar i sned riktning mot höften.

Kaleidoskop.

En sjuårig prins egde, jemte en god uppfostran, ett för sin ålder ovanligt förstånd. En gång var han föremålet för ett helt sällskaps beundran, då en gammal kopten, som hörde det beröm hvilket man slösade på prinsen, sade i sin rättframman enfald: "Barn som tidigt visa prof på ett stort förstånd, få ofta ganska klen förstånd när de blifva fullvuxne." Prinsen, som hörde denna anmärkning, inföll straxt: "Kapten mätte i sin ungdom haft ett utmärkt förstånd!"